

SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DIN JUDEȚUL NEAMȚ 1974 — 1976

de GHEORGHE DUMITROAIA

Pentru a pune în circuitul științific noi date cu privire la cercetarea arheologică în județul nostru, continuăm publicarea pe scurt a rezultatelor săpăturilor arheologice din această perioadă. Considerăm necesar să menționăm că în intervalul la care se referă cronica noastră, cercetarea a fost orientată spre problemele majore ale istoriei patriei. S-a acordat atenție deosebită cercetării eneoliticului, civilizației geto-dacice, perioadei de formare a limbii și poporului român și începuturilor feudalismului.

Informațiile cu privire la săpăturile din județul Neamț le-am cules de la conducătorii șantierelor, din articolele publicate sau în curs de apariție la revistele de specialitate și din rapoartele de săpături care se află în arhiva muzeului.

Stațiunile arheologice sînt prezentate în ordine alfabetică, fiind menționate și pe harta județului.

La sfîrșitul fiecărei note am menționat conducătorii săpăturilor și instituția la care lucrează.

1. **Bistrița** (com. Vișoara). Activitatea de cercetare a ctitoriei de la Bistrița a continuat în anul 1975, cînd au fost întreprinse săpături care au dus la descoperirea traseului vechii fundații din timpul lui Alexandru cel Bun, datate la începutul secolului XV.

De subliniat prezența, pentru prima dată în arhitectura bisericească a Moldovei, a unei camere a mormintelor unde sînt înhumați Alexandru cel Bun și prințesa Ana.

Lucrări conduse de Lia și Adrian Bătrîna (D.P.C.N.).

2. **Borlești** (com. Borlești). Săpăturile au fost executate în punctul numit „Capul Dealului“, unde încă din 1971 a fost descoperită o stațiune

arheologică. S-a trasat un șanț cu dimensiunile de 20 m x 2 m și o casetă de 4,75 m x 2 m. Șanțul a fost orientat pe transversala așezării și pe traseul său a fost degajată o locuință cucuteniană, care se prezintă ca o aglomerare de chirpic. În masa de chirpic s-au găsit fragmente ceramice pictate, pietre de râu și rîșnițe. După înlăturarea chirpicului s-a constatat că locuința a fost construită direct pe sol. Sub masa de chirpic s-au găsit fragmente ceramice pictate, nepictate și rîșnițe. Materialul ceramic permite încadrarea locuinței în faza Cucuteni B 1.

În stratul care suprapune locuirea cucuteniană s-au găsit și resturi sporadice La Tène.

Săpături efectuate în anul 1976 de Ștefan Cucos (Muzeul Arheologic Piatra Neamț).

3. Borniș (com. Dragomirești). În această așezare cercetările au început în anul 1972. Au fost continuate în 1973 și 1974. Săpăturile arheologice au permis câteva observații și precizări privind încadrarea cronologică a așezării feudale, stațiunea fiind datată în secolele XIV—XVII.

Pînă în anul 1974 s-au dezvelit mai multe locuințe și anexe gospodărești. În 1975, prin trasarea unui șanț (S 7), cu orientarea est-vest, au fost depistate două complexe arheologice: o locuință și un cuptor de uz gospodăresc. Pentru dezvelirea acestora s-au deschis și două casete (cu dimensiunile de 2 m x 2,50 m și 2 x 5,50 m). În interiorul locuinței au fost găsite numeroase fragmente ceramice, obiecte de fier și argint, oase. Ceramica este specifică sfîrșitului secolului al XIV-lea și primei jumătăți a secolului XV.

În campania anului 1976 s-a prelungit șanțul nr. 7 cu aproape 100 m. Pe traseu a fost descoperit un cuptor. Deschiderea unei casete a dus ulterior la descoperirea a încă două cuptoare, din care unul aparține secolului al XV-lea. În apropiere a fost scoasă la iveală o altă locuință de suprafață, datată, după materialele recoltate, în secolul al XVII-lea, care suprapune în partea nordică locuința din secolul al XIV-lea. În ambele locuințe s-a găsit ceramică lucrată la roată de culori și calități diferite.

Săpăturile din campania anului 1976 au precizat faptul că în zona cercetată a existat o intensă locuire, care începe la sfîrșitul secolului al XIV-lea.

Cercetările au fost întreprinse de Rodica Popovici-Baltă (Institutul de istorie și arheologie „A. D. Xenopol” — Iași).

4. Branîște (com. Vinători). Menționată prima dată în „Chestionarul” lui Alexandru Odobescu, așezarea a început să fie explorată arheologic din anul 1974. S-au întreprins săpături în necropola tumulară și au fost descoperite morminte de incinerare, în mai multe variante, cu ofrande și inventar divers. În morminte au apărut oase calcinate, cărbone, ceramică, obiecte de fier și bronz ș.a.

În anul 1975 s-au săpat integral doi tumuli (XXX și XXIX), descoperindu-se un număr de 16 morminte de incinerare în mai multe variante, cu ofrande și inventar divers (ceramică întreagă și întregibilă lucrată la roată și cu mîna, amfore romane, cătărămi, ș.a.). S-au controlat zonele de vest și nord ale necropolei care nu au certificat existența așezării antice în aceste părți.

Cercetările din necropola secolelor II—IV e.n., din anul 1976, s-au axat pe săparea a doi tumuli (II și XVIII). S-au găsit cinci complexe rituale, cinci morminte și zece gropi. S-a sondat și tumulul nr. XIII care s-a dovedit a nu fi un complex funerar.

Săpături arheologice efectuate de Virgil Mihailescu-Bîrliba (Muzeul arheologic Piatra Neamț) și Ilie Untaru (Muzeul de istorie Tg. Neamț).

5. Piatra Șolmului-Calui (com. Piața Șolmului). Reluate în 1973, săpăturile au continuat pe înălțimile „Capul Dealului” și „Horodiștea”. Prin săparea a două șanțuri s-a epuizat mare parte din terasa superioară. Substratul vegetal s-a constatat existența a două nivele La Tène (I și II); al doilea strat fiind pe alocuri distrus sau răvășit de gropile și locuințele celui superior.

Complexele de locuire au fost identificate pe ambele terase, materialul cel mai abundent fiind ceramica. Pe lângă nivelele La Tène s-au identificat și urme de locuire hallstattiană, vestigii din epoca bronzului și eneolitice.

Săpăturile din 1975 au cuprins o parte din suprafața primei terase și panta terasei a doua, întinzîndu-se de-a lungul unei secțiuni de 36 m. În urma lucrărilor s-a constatat că: stratul cel mai vechi este eneolitic (Cucuteni A 1 și A 2), că există resturi de viațuire din epoca bronzului și Hallstatt, cît și prezența a două straturi de locuire geto-dacică. În afara resturilor de locuire s-au mai găsit numeroase gropi geto-dacice. Toate nivelele de locuire sînt însoțite de un bogat material ceramic, oase și animale, fusaiole, unelte de fier, podoabe de os, bronz sau fier, idoli de lut ars etc.

Cercetarea arheologică a fost efectuată în colaborare de Muzeul arheologic Piatra Neamț (Virgil Mihailescu-Bîrliba și Ștefan Cucuș) și Institutul de arheologie București (Silvia Marinescu-Bîlcu).

6. Davideni (com. Țibucani). Săpăturile din așezarea prefeudală de la Davideni au continuat și în 1974, cînd s-au cercetat cîteva locuințe cu un inventar compus din fragmente ceramice, unelte de fier și bronz, obiecte de podoabă, fusaiole ș.a.

În 1975 s-a degajat locuințe cu material arheologic care atestă existența în aceste locuri a unei populații autohtone. Unele obiecte descoperite atestă puternica influență bizantină asupra acestei populații din secolele VI—VII e.n.

Săpături arheologice efectuate de Ioan Mitrea (Liceul „George Bacovia” — Bacău) și Ilie Untaru (Muzeul de istorie Tg. Neamț).

7. Ghelăiești (com. Bîrgăoani). S-au continuat cercetările descoperindu-se șase locuințe, trei din faza Cucuteni A 2 și trei din faza Cucuteni B 1. Astfel, s-a cercetat integral pîntenul dealului „Nedeia” (numit și „Coadă Piscului”) și s-au obținut importante date cu privire la dispunerea locuințelor în planul așezării, la construcția și inventarul acestora și s-a recoltat un bogat material ceramic, litic și osteologic.

Lucrările au fost efectuate de Ștefan Cucos (Muzeul arheologic Piatra Neamț) în 1975.

8. Hlăpești (com. Dragomirești). În anul 1974 au început săpăturile arheologice în punctul „Dejugătoarea” de pe „Dealul Dactei”, la nord-est de sat. S-au putut depista o locuință și trei complexe de locuire Cucuteni B 1 din care au rezultat unelte de silex, os și corn, ceramică pictată, idoli antropomorfi și zoomorfi, greutăți de lut, ș.a. Tot aici a fost găsită și o frumoasă daltă de aramă.

În 1976 s-a trasat un nou șanț (S II) și s-au cercetat resturile locuinței nr. 2. Aceasta se prezenta sub forma unei aglomerări de chirpic ars la roșu, în unele zone chiar zgurificat, cu urme de birne și nuiiele rotunde. În chirpic erau prinse fragmente ceramice, complexe de vase sfărîmate, fragmente de rîșnițe, pietre și oase de animale. Locuința era construită direct pe sol. Materialul ceramic, în stare fragmentară, figurinele antropomorfe, o figurină zoomorfă și lamele de silex aparțin fazei Cucuteni B 1. S-au recoltat și resturi sporadice din nivelul de locuire Cucuteni A.

Cercetări efectuate de Ștefan Cucos (Muzeul arheologic Piatra Neamț).

9. Izvoare (com. Bahna). Cercetările arheologice din acești ani, executate în diferite sectoare ale așezării, au scos la lumină noi date cu privire la istoria secolelor VI—IX.

În anul 1974, săpăturile s-au efectuat pe latura de est a așezării, dînd la iveală un material divers, provenit din locuințe și anexe gospodărești.

Anul următor au fost continuate săpăturile către limita estică a așezării prefeudale, fiind dezvelite un număr de șapte locuințe. După materialul arheologic existent în acestea, autorul săpăturilor le atribuie secolelor VI—VII (două locuințe) și VIII—IX (5 locuințe).

Săpăturile din 1976 au continuat în sectorul estic, unde s-au găsit două locuințe (L 8 și L 9) aparținînd secolelor VI—VII și o locuință (L 10) corespunzătoare secolelor VIII—IX. Intervalul este compus din ceramică lucrată cu mîna și la roată, împungătoare de os, cuțite de fier, fusaiole ș.a. O descoperire de importanță deosebită o constituie un inel lucrat prin batere dintr-o panglică de bronz, care prin analogie cu piesele similare a fost datat în secolele VIII—IX.

Săpăturile au fost efectuate de Ioan Mitrea (Muzeul de istorie Bacău).

10. Roman. În 1975 cu ocazia unor lucrări de construcție au fost

întreprinse și săpături arheologice de salvare (Str. Cuza Vodă). Cu acest prilej s-au descoperit diverse materiale feudale și un tezaur format din 91 de monede de la începutul secolului al XV-lea.

Săpături întreprinse de Domnița Hordilă (Muzeul de istorie Roman).

11. **Văleni** (municipiul Piatra Neamț). În anul 1974 au fost reluate săpăturile în așezarea cercetată încă din 1942 de Hortensia Dumitrescu. În anii 1974—1975 au fost săpate trei șanțuri care au dus la descoperirea unor vestigii din cultura Precucuteni, Cucuteni și din secolele II—III e.n.

Din locuințe au fost scoase vase întregi și întregibile Cucuteni B 1, piese de silex, gresie, greutăți din lut ars, figurine antropomorfe și zoomorfe, oase de animale, rișnițe, percutoare ș.a. În locuința nr. 2 a fost descoperit un complex falic.

În anul 1976 s-au continuat cercetările, săpîndu-se un șanț și o casetă. Pe traseul șanțului au fost surprinse două gropi menajere cucuteniene și resturile unei locuințe. Materialul ceramic pictat arată că locuința aparține, ca și cele cercetate în anii anteriori, fazei Cucuteni B 1, cu o pondere mare a ceramicii pictate de stil s. Tot în această campanie a fost cercetat și un bordei prefeudal cu pietrar și material ceramic datat în secolele VII—VIII.

Cercetările aduc date importante pentru cunoașterea fazei finale a culturii Cucuteni, pentru noile date asupra locuirii carpice și în mod deosebit pentru semnalarea locuirii din secolele VII—VIII.

Cercetări arheologice conduse de Ștefan Cucoș (Muzeul arheologic Piatra Neamț).

